

Interview met Pieter Jan Dijkman, de nieuwe directeur van het WI

Zorgdragen voor een gemeenschappelijk huis

Sinds 1 april is Pieter Jan Dijkman de nieuwe directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Hij volgde Rien Fraanje op. Dijkman ziet een grote, inhoudelijke opdracht voor het WI in de komende jaren: nadenken over hoe Nederland weer een gemeenschappelijk huis wordt.

Tekst **Marcel Migo** | Fotografie **Dirk Hol**

Sinds 2010 was Pieter Jan Dijkman hoofdredacteur van Christen Democratische Verkenningen, het kwartaaltijdschrift van het WI. Dijkman studeerde politieke geschiedenis en journalistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en politieke filosofie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Mensvisie

'Politiek begint met een mensbeeld. Zie je de mens als een zelfzuchtig individu, als een slachtoffer van overheids-handelen, als iemand die door de staat tegen zichzelf beschermd moet worden, of zie je hem als een verantwoordelijk wezen? Het antwoord is vaak bepalend voor politiek en beleid.' Voor Dijkman is het christendemocratische mensbeeld zo logisch en zozeer overeenkomend met de werkelijkheid, dat hij zich soms bijna niet kan voorstellen dat anderen dit mensbeeld niet delen. 'Christendemocraten zien de mens in de eerste plaats als een relationeel wezen, van nature gericht op de ander. De mens is daarnaast een zorgzaam en verantwoordelijk wezen. En ten derde is ieder mens intrinsiek van waarde, en niet slechts op grond van prestaties of functies. Ieder mens telt. Dat klinkt misschien obligaat, maar dat opent wel een radicaal perspectief: een samenleving waar niet ieder mens gehoord of gekend wordt, is incompleet.'

Positie van het WI

Het WI heeft volgens Dijkman vier hoofdtaken: zorgdragen voor visievorming, de overdracht van het christendemocratische gedachtegoed, het stimuleren van debat en het koesteren van de christendemocratische traditie. 'Ik ben ervan overtuigd dat het WI alleen relevant is wanneer ons werk politiek toepasbaar is, niet alleen voor landelijke politici, maar nadrukkelijk ook voor lokale en provinciale politici.'

Het WI geeft altijd aan dat het 'voor het CDA is' en niet 'van het CDA'. Vanwaar die nadruk? Dijkman: 'Wij staan in de eerste plaats in dienst van de christendemocratie, niet primair in dienst van het CDA. Dat vereist een onafhankelijke denkruimte, een vrije plek om de staat van de politiek te doordenken.'

De VVD heeft de Teldersstichting, de PvdA de Wiardi Beckmanstichting. Zijn die vergelijkbaar als je kijkt naar de positie die zij innemen ten opzichte van 'hun' partijen? Dijkman: 'Er zijn grofweg drie modellen: een denktank kan een integraal onderdeel zijn van de partij en van de Tweede Kamerfractie, een denktank kan onafhankelijk zijn en niet of nauwelijks in verbinding staan met de partij. En

ons instituut hanteert een model waarbij het onafhankelijk is, en tegelijkertijd in gesprek is met de partij.'

'In het verleden werd wel eens gezegd: "Wij zijn het geheugen en het geweten van de christendemocratie." Dat klinkt mij iets te pretentius, iets te pedant. Maar onze taak is wel om onszelf steeds de vraag te stellen of de beleidsvoorstellen in lijn zijn met de christendemocratie. Tegelijkertijd proberen we agendazettend te zijn en nieuwe thema's te verkennen. Partijen hebben altijd de eerstvolgende verkiezingen in het achterhoofd. Aan ons als WI is het de taak om verder te kijken en na te denken over de problemen en ontwikkelingen die op de langere termijn spelen.'

Drie grote ambities heeft Dijkman: hij wil een nieuw meerjarenplan realiseren waarin de overkoepelende boodschap de zorg om een gemeenschappelijk huis is. Hij wil de werkwijze van het WI vernieuwen, door toegankelijke publicaties en ook door meer stagiaires en tijdelijke projectmedewerkers aan te trekken. En hij wil op zoek gaan naar oude en nieuwe bondgenoten.

Gemeenschappelijk huis

Nederland als gemeenschappelijk huis om in te wonen, dat beeld heeft Dijkman voor ogen. Hij liet zich daarvoor onder meer inspireren door de encycliek *Laudato si'* van Paus Franciscus. 'Als wordt gewezen op individualisering of fragmentarisering van de samenleving, dan roepen christendemocraten als antwoord al snel: 'De samenleving!', of 'De gemeenschap!' Dat is ook goed, maar het is niet voldoende. De vraag is: wat maakt een samenleving tot een goede samenleving?'

'We kenden lange tijd een zekere vanzelfsprekende gemeenschappelijke cultuur, die zorgde voor een gedeelde moraal, voor gemeenschappelijk gedragen instituties.

We lijken het zicht daarop te zijn kwijtgeraakt, we zijn de sleutels kwijtgeraakt om dat gemeenschappelijk huis binnen te treden. Illustratief is dat we de samenleving alleen nog maar in termen van breuklijnen kunnen voorstellen: tussen hoog- en laagopgeleiden, tussen kosmopolieten en nationalisten. Ten diepste is dit een populistisch framework en een selffulfilling prophecy: door de kloof zo te benoemen, is die er ook. Christendemocraten hebben groepen nooit tegenover elkaar uit willen spelen, ze hebben altijd vanuit het geheel willen denken. In feite doet het er niet toe of je twee of vijf talenten hebt, het gaat erom dat je de talenten die je hebt, ook daadwerkelijk kunt inzetten en dat je een bijdrage kunt leveren aan de opbouw van de samenleving, in welke vorm dan ook.'

Dijkman wil de nieuwe agenda van het WI vanuit dit beeld van het gemeenschappelijke huis vormgeven. Hij gaat aan vier pijlers werken.

'De eerste pijler is de sociale en duurzame markteconomie. Economie is niet een technocratisch kunstje om vraag en aanbod te regelen, nee, oorspronkelijk was economie de zorg voor het huishouden en dat veronderstelde relaties waardoor mensen zich kunnen ontplooiën. Vanuit dat vertrekpunt zullen we opnieuw na moeten denken over economisch beleid.

De tweede pijler is die van migratie en integratie. De migratie naar Europa zal de komende decennia alleen al door demografische ontwikkelingen in Afrika toenemen. Dat vraagt om nieuwe manieren van denken over migratie en dat brengt ook de opgave met zich mee: hoe zorgen we ervoor dat nieuwkomers en de mensen die hier al wonen zich thuis weten?

De derde pijler is technologisch burgerschap. De wereld zal er over twintig jaar geheel anders uitzien dan nu en dat heeft alles te maken met het feit dat de technologie nog dichter op onze huid zal zitten. Onzekerheid onder burgers zou voor een groot deel wel eens te maken kunnen hebben met het ongrijpbare en ingrijpende karakter van technologische vernieuwingen.

De vierde pijler van het gemeenschappelijke huis betreft het openbaar bestuur en democratie. Hoe kun je ervoor zorgen dat burgers meer zeggenschap krijgen, zich weer meer betrokken voelen bij het openbaar bestuur?'

'Wij hebben de opdracht politiek relevant werk te leveren. Tegelijkertijd geldt voor het CDA dat het alleen relevant kan zijn wanneer het beleid rust in een diep doorleefde filosofie. Op dat snijvlak wil ik staan.'